

УДК 378.147+37.015.371+613.6.01

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Онищук С.О., ст. викладач

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

У статті порушено проблему пошуку нових засобів підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти засобами спортивно-масової роботи. Здійснено спробу довести, що модель підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя може використовуватися в освітньому процесі не лише як навчальне забезпечення, але й як засіб фізично-оздоровчого виховання.

Ключові слова: майбутній економіст, здоровий спосіб життя, фізичне виховання.

В статті затронута проблема пошуку нових засобів підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти засобами спортивно-масової роботи. Предпринята спроба довести, що модель підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя може використовуватися в освітньому процесі не лише як навчальне забезпечення, але й як засіб фізично-оздоровчого виховання.

Ключевые слова: будущий экономист, здоровый образ жизни, физическое воспитание.

Onyshchuk S.A. MODEL OF PREPARING FUTURE ECONOMISTS FOR HEALTHY LIFESTYLE IN THE STUDYING PROCESS IN ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION

The article touches upon the problem of searching for new means of training future economists for a healthy lifestyle in the process of teaching in institutions of higher education by means of sports-mass work. An attempt has been made to prove that the model of preparing future economists for a healthy lifestyle can be involved in the educational process not only as an educational provision, but also as a means of physically and health education.

Key words: future economist, healthy lifestyle, physical education.

Постановка проблеми. Обґрунтування моделі підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти зумовлена потребами суспільства в студентській молоді з високим рівнем інтелігентності, духовності, творчого потенціалу, фізичного і психічного здоров'я, зокрема майбутніх економістів.

В умовах глобалізації змін та стрімкого розвитку технологій реформування вітчизняної системи вищої освіти є чинником розвитку та зростання соціально-економічного потенціалу українського суспільства. Як зазначає вітчизняний дослідник О. Михайленко, конкуренція на ринку освітніх послуг стає все жорсткішою, тому привабити і втримати свого студента можуть лише заклади вищої освіти, де викладають професіонали із сучасними технологічними і комунікаційними навичками, постійно поновлюваним світоглядом, демократичним стилем комунікацій і лідерства [2]. Саме такий викладач здатен підготувати конкурентоспроможних на ринку праці майбутніх економістів, сформувані в сучасних студентів потреби і навички здорового способу життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в Україні спостеріга-

ється тенденція погіршення стану здоров'я серед студентської молоді в закладах вищої освіти. На це звертають увагу фахівці в галузі фізичного виховання і спорту, як от В. Ареф'єв, М. Гончаренко, Г. Грибан, а також автори, які розглядали проблему здоров'я майбутніх економістів, а саме: Н. Башавець, О. Шукатка й інші. Встановлено, що поменшало студентської молоді, яка належить до загальної медичної групи, що впливає на перебіг спортивно-масової роботи. Тому зараз необхідно розвивати та долучати майбутніх економістів з усіх медичних груп.

Підготовці майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти сприятиме визначення педагогічних умов, компонентів, критеріїв та рівнів підготовленості майбутніх економістів до здорового способу життя

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні й апробації моделі підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед варто розглянути сутність поняття «модель» у розумінні різних науковців. Модель – це «умовний об-

раз (зображення, схема, опис) якогось об'єкта (або системи об'єктів), що зберігає зовнішню подібність і пропорції частин, за певної схематизації й умовності засобів зображення» (за С. Гончаренко) [1, с. 213.]; модель (зразок, еталон) – це «пристрій, що відтворює, імітує будову і дію будь-якого іншого пристрою, образ (уявний, графічний, схематичний) будь-якого процесу, явища, використовуваного як його «представник» (за А. Рибковським та С. Канішевським) [3, с. 67]; «спеціально створена для цілей дослідження матеріальна або нематеріальна система, яка має відповідний ступінь схожості з досліджуваною системою, є її спрощеним уявленням у просторі та часі, призначена для вивчення поведінки досліджуваної системи й отримання знань про неї та її властивості» (за О. Старіш) [5, с. 232]; система, що являє собою усвідомлено спрощений образ системи-оригіналу (за А. Севрук) [4, с. 144].

Модель ми розуміємо як штучно створену схему, яка може відтворити і замінити досліджуване явище так, що її вивчення дозволяє отримати нову інформацію, необхідну для успішного вирішення наукових і практичних завдань.

Для підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти необхідно розробити експериментальну модель, яка дозволяє створювати умовний образ цього явища і має розкрити його будову, що дозволить детально, наочно проаналізувати мету, засоби, умови, які сприяють формуванню підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя.

З огляду на думки різних науковців, будемо виходити з того, що модель можна вважати своєрідним планом, який використовується насамперед для зручного та кращого розуміння явища, що вивчається для цілей дослідження, а також для того, щоб виявити властивості та зв'язки системи, що презентується.

Створена модель відображає підготовку майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти. Ця модель розглядається як відбиття системи, що містить: мету, підходи, принципи, чинники, засоби, методи, форми, компоненти, критерії, педагогічні умови, результат, блок корекції (у разі не досягнення запланованих рівнів).

Структура моделі містить сукупність мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного компонентів. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає світоглядну орієнтацію на здоровий спосіб життя, переконання, що спонукають майбутніх

економістів до активної здоров'язбережувальної діяльності, потреби в здоров'ї, мотиви, стимули, інтереси, громадську відповідальність за своє здоров'я, пріоритетність здоров'я серед інших цінностей, позитивний ідеал.

Когнітивний компонент складається з теоретичних та методичних знань щодо здорового способу життя, зі сформованості відповідного рівня підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання. Діяльнісний компонент охоплює: оволодіння вміннями та навичками підготовки до здорового способу життя, самоконтролю рівня здоров'я, оцінювання рівня підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання у вищих закладах освіти; розвиток рухових якостей; відмова від шкідливих звичок; власний та якісний медичний догляд (за необхідності); збалансоване харчування; повноцінний відпочинок; задоволеність навчанням; активну життєву позицію; психічний комфорт; саморегуляцію психічного стану; здоров'язбережувальну діяльність засобами спортивно-масової роботи.

Для розв'язання визначених завдань (на основі аналізу наукових джерел визначити зміст понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя». Визначити зміст феномена «підготовленість майбутніх економістів до здорового способу життя в закладах вищої освіти»; визначити компоненти підготовленості майбутніх економістів до здорового способу життя в закладах вищої освіти, її критерії та показники; охарактеризувати рівні підготовленості студентів до здорового способу життя; визначити педагогічні умови підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя, розробити модель та методику підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя; експериментально апробувати модель та методику підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в закладах вищої освіти – С. О.), перевірки гіпотези дослідження (підготовка майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти відбуватиметься доцільно, якщо реалізувати такі педагогічні умови: усвідомлення значущості підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти; сформованість потреби майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти – С. О.), досягнення мети використано комплекс методів дослідження, а саме:

– теоретичні методи: вивчення, аналіз, синтез та порівняння положень філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з теми дослідження, наукових здобутків вітчизняних та закордонних учених, нормативної документації вищих навчальних закладів для теоретичного обґрунтування підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в закладах вищої освіти; узагальнення, абстрагування, класифікація та систематизація одержаної інформації з метою визначення критеріїв оцінювання рівнів підготовленості та їхніх показників; логіко-системний, порівняльний, моделювальний аналіз для виокремлення педагогічних умов, що сприяють досліджуваному процесу та розробленню моделі підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти;

– емпіричні методи: діагностувальні (бесіди, анкетування, тестування); обсерваційні (пряме й непряме спостереження); праксиметричні (аналіз і узагальнення позитивного педагогічного досвіду);

– експериментальні методи: педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою визначення ефективності запропонованих педагогічних умов та моделі їх реалізації; статистично-кількісне й якісне оброблення даних експерименту.

За результатами констатувального етапу дослідження здійснено кількісний та якісний аналіз рівнів підготовленості майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти.

У дослідженні розроблено експериментальну модель підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти, яка

ґрунтувалася на системному підході і передбачала поетапну комплексну реалізацію визначених педагогічних умов. Метою першого мотиваційно-цінісного етапу було озброєння студентів ціннісним ставленням до формування зазначеної підготовки. Другий, когнітивний етап передбачав набуття майбутніми економістами прикладних умінь і навичок щодо підготовки до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти. Третій, діяльнісний етап мав за мету втілення одержаних студентами знань, умінь та навичок щодо згаданої вище підготовки під час участі в спортивно-масовій роботі.

За результатами прикінцевого етапу експерименту в студентів експериментальної групи виявлено суттєві позитивні зміни щодо підготовленості до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти: високого рівня досягли 12,7% студентів ЕГ (у КГ 8,7%). Зафіксовано 63,7% студентів ЕГ, які виявили задовільний рівень (у КГ – 20,2%). Низький рівень підготовленості майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти виявлено у 23,6% студентів ЕГ (у КГ – 71,1%).

На першому етапі реалізовано першу педагогічну умову усвідомлення значущості підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти, тобто озброєння студентів ціннісним ставленням до формування зазначеної підготовки за допомогою таких форм і методик: рефлексивні есе: «Навіщо бути здоровим?», «Що для тебе фізичне виховання?», «Оціни власне здоров'я», «Що таке здоровий спосіб життя?», «Бути обізнаним зі спорту – володіти світом!», «Збережи себе», «Збережи своє здо-

Таблиця 1

Загальний рівень підготовленості до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти

Рівень Група	Високий		Задовільний		Низький	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
ЕГ	8	7,8	14	13,7	80	78,5
КГ	8	7,7	14	13,5	82	78,8

Таблиця 2

Загальний рівень підготовленості студентів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти на прикінцевому етапі дослідно-експериментальної роботи

Рівень Група	Високий		Задовільний		Низький	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
ЕГ	13	12,7	65	63,7	24	23,6
КГ	9	8,7	21	20,2	74	71,1

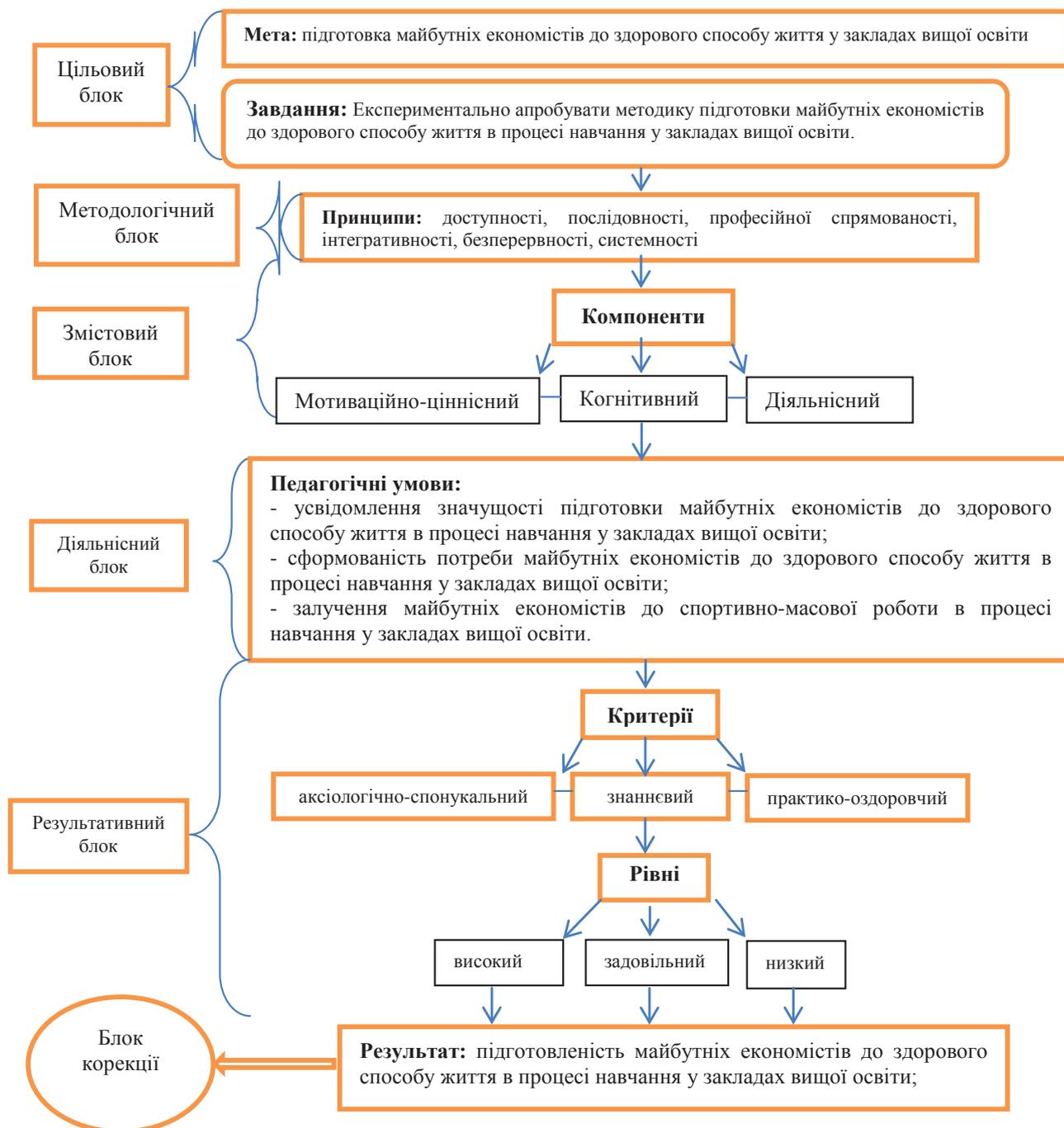

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти

ров'я»; теми-роздуми: «Здоров'я – це... », «Здоровий спосіб життя – це... », «Навіщо бути здоровим?», «Твої засоби до здорового способу життя»; міні-лекції: «Шкідливі звички», «Ранкова зарядка», «Наркоманія та алкоголізм», «Здорове харчування», «Життєві цінності», «Здоров'я твоєї сім'ї».

На цьому етапі майбутнім економістам запропоновано заповнити «Щоденник студента з фізичного виховання» за рейтингом. Він складався із 6 сторінок, на яких ішлося про різні форми і методи спортив-

но-масової роботи, до яких студенти мали додати свої улюблені види спорту. Після перевірки щоденників на начальному етапі майбутніх економістів розподілено до відповідних спортивних секцій (за бажанням), наприклад, спортивні ігри: волейбол, баскетбол, стрітбол, футбол, мініфутзал, гандбол, регбі; настільний теніс, гирьовий спорт, бокс, дзюдо, бадмінтон, шахмати та шахи, туристичні походи тощо. У кожній секції обирався капітан команди, фізорг, відповідальний, з яким проводили відповідний ін-

структаж щодо правил роботи. Як показала практика, відповідальними стали найбільш обізнані в кожному виді спорту або старші з команди.

На другому етапі впроваджено педагогічну умову «сформованість потреби до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти». Цей етап передбачав набуття майбутніми економістами прикладних умінь і навичок здорового способу життя. У межах реалізації цієї педагогічної умови складено доповіді: «Самоорганізація з підготовки до здорового способу життя», «Мій здоровий спосіб життя», «Моє здоров'я», «Фізичне виховання і здоров'я організму», «Моє збалансоване харчування», «Оздоровча ходьба», «Оздоровчий біг», «Вечірні прогулянки до моря», «Загартування через плавання», «Крок до здорового способу життя», «Нетрадиційні види спорту»; конкурси: «Козацькому роду – нема переводу!», «Місто здоров'я», осінній та весняний марафони, факультативні спартакіади, спортивний конкурс «Моя спортивна гра».

Третій етап мав за мету реалізацію такої педагогічної умови, як залучення до спортивно-масової роботи майбутніх економістів у процесі навчання в закладах вищої освіти, що передбачала втілення одержаних студентами знань, умінь та навичок у спортивно-масовій роботі.

У результаті зіставлення вихідного та досягнутого рівнів підготовленості майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти можна виявити динаміку процесу підготовки та скорегувати даний процес. Під час корегування необхідно забезпечити діяльність викладача щодо адаптації змісту та технології викладання навчального матеріалу відповідно до індивідуальних освіт-

ніх потреб та можливостей економіста. Це стосується підбору засобів навчання, удосконалення організаційних форм і методів, що представлені в експериментальній моделі.

Висновки із проведеного дослідження. Підготовка майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти буде реалізовуватися на основі розробленої нами моделі, в основу якої покладено системний підхід до вищої професійної освіти. Формування фізично-оздоровчої спрямованості особистості майбутнього економіста здійснюватиметься із застосуванням усієї сукупності форм, методів, засобів, організаційних форм навчання та сучасних інноваційних освітніх технологій.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці розробленої моделі та педагогічних умов підготовки майбутніх економістів до здорового способу життя в процесі навчання в закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либидь, 1997. 376 с.
2. Перший в Україні колаборативний конструкторський онлайн-курс «Культурні виміри та професійні стратегії» – результат українсько-канадської співпраці. URL: <http://www.edu-trends.info/online-course-kneu-uoit>.
3. Рибковський А., Канішевський С. Системна організація рухової активності людини. Донецьк: ДонНУ, 2003. – 436 с. С. 67.
4. Севрук А., Юнина Е. Мониторинг качества преподавания в школе: учебное пособие. М.: Педагогическое общество России, 2003. 144 с.
5. Старіш О. Системологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.